

PROGRAMUL POLITIC **al Partidului Popular Republican**

Preambul

Partidul Popular Republican este succesorul Partidului Țărănesc Creștin Democrat din Moldova (PȚCDM), constituit la mijlocul anilor 1990 în scopul susținerii reformelor din agricultură și renașterii satului moldovenesc.

La etapa inițială, formațiunea s-a orientat preponderent către electoratul din mediul rural. PȚCDM a propus soluții de rezolvare a unor probleme specifice perioadei de tranziție, s-a pronunțat pentru privatizarea pământului. Totodată, membrii formațiunii erau conștienți de faptul că acest proces a fost aplicat în Moldova în forma egalitaristă, fără a fi recunoscut dreptul la retrocedarea pământului către foștii proprietari (sau urmașii acestora), privind astfel reforma agriculturii de un fundament trainic. PȚCDM se pronunța, de asemenea, pentru a fi stabilite, la nivel de stat, unele fonduri speciale pentru o creditare investițională, de lungă durată, a sectorului agrar – obiectiv care nu a fost realizat până în prezent.

În campania pentru alegerile parlamentare din 6 martie 2005 PȚCDM, printr-un mesaj coerent și realist, a trezit un viu interes în societate. În partid au început să vină oameni noi, inclusiv din rîndul cetățenilor care anterior n-au fost antrenați în viața politică. Noile aderențe s-au făcut simțite mai ales în urma evoluției postelectorale din Parlament. Liderii politici ai așa-numitelor partide mari, prezente pe arena politica pe parcursul ultimului deceniu, au trădat voința alegătorilor.

Noile realități, marcate de ambiguitatea și inconsecvența relațiilor dintre putere și opoziție în interiorul Legislativului, impun formarea unui cadru politic clar și bine conturat în afara Parlamentului - în primul rînd, prin atragerea în activitatea politică a noi forțe, inclusiv din mediul liderilor din teritoriu. Ținîndu-se cont de această situație, dar și pornind de la necesitatea găsirii unor repere doctrinare, încă necompromise de către “veteranii” politici moldovenești, s-a purces la crearea, în baza personalității juridice a PȚCDM, a Partidului Popular Republican (PPR) - de fapt, a unui partid nou care, păstrînd ca orientare moral-spirituală credința ortodoxă, își va fundamenta activitatea pe promovarea valorilor unui conservatorism social modern. Inițial aceste idei au fost expuse în Manifestul Conservatorist pentru Moldova, document programatic publicat în vara anului 2004 din numele unui grup de inițiativă.

Avînd în vedere că, după circa cincisprezece ani de independență, implementarea democrației rămîne a fi pentru societatea moldovenească o problemă în mare parte nesoluționată, PPR se angajează plenar să promoveze principiile constituționale privind exercitarea puterii de către popor, în strînsă concordanță cu interesele statului suveran, cu tradiția populară creștina și exigențele societății contemporane.

I. Circumstanțe istorice

Republica Moldova a apărut pe harta lumii la 27 august 1991. Acest teritoriu s-a aflat mereu sub stăpânirea altor puteri. Nu și-a avut niciodată propria statalitate. Puținele încercări de a o crea s-au încheiat cu eșecuri.

Nu moldovenii au dezmembrat Uniunea Sovietică. Chiar dacă ne-am fi împotrivit și am fi tot declarat că nu vrem să distrugem această țară, de noi nu depindea nimic. URSS a fost ruinată în procesul luptei pentru putere dusă de conducerea nomenclaturii sovietice și de partid. Iar, ca rezultat al dispariției acelei țări, una din micile ei părți, RSS Moldovenească, s-a pomenit lăsată la discreția destinului istoric. Demolarea URSS a creat premisele și ne-a oferit o nouă și unică șansă de a constitui statul moldovenesc independent. În virtutea circumstanțelor istorice unui grup de oameni i-a revenit misiunea de a-i edifica temelia. Nimeni dintre oamenii aceștia nu dispunea de experiență în domeniu.

Situația se complică și din cauza faptului că scena politică a Moldovei era chiar de la început dominată de două forțe extreme, care urmăreau scopuri diametral opuse. Una dintre ele specula, la modul cinic, sentimentele nostalgice ale oamenilor față de Uniunea dispărută și le promitea să readucă "frumoasele vremuri de odinioară" - deși, cum s-a văzut cu timpul, acești politicieni de fapt nici nu aveau de gând să restabilească URSS, ci exploatau fără de scrupule această temă doar pentru a cuceri puterea. Celălalt grup de politicieni considerau independența Moldovei doar un fel de stație intermediară de pe traseul care conduce dintr-o țară în alta, din "Uniunea republicilor-surori" în "România Mare". Nici ei nu aveau nevoie de statalitatea Moldovei.

În condițiile în care majoritatea populației își închipuia destul de vag ce înseamnă să trăiești într-un stat independent, forțele de extremă, speculând lozinci populiste, tensionau în permanență situația, generând instabilitatea politică și socială, ba chiar și un conflict militar.

Dar în pofida confruntărilor politice neîntrerupte, în primii zece ani de independență a fost adoptată Constituția care, garantând drepturile și libertățile omului, a pus bazele construcției statale, inclusiv pentru o justiție independentă. Au fost confirmate tradițiile, proprii dintotdeauna acestui pământ, de conviețuire a reprezentanților diferitelor etnii, care își au culturile și limbile lor. Au fost elaborate și implementate un șir de proiecte economice reușite, care au demonstrat că Moldova poate fi atractivă pentru investitori și, cu condiția abordărilor corecte, este în stare să soluționeze problemele existente.

Din păcate, tentativele unor lideri politici de a dezbină societatea nu mai conțin. Mai regretabil este faptul că ei o fac speculând subtilele și foarte inflamabilele sentimente naționale. Unii încearcă să monopolizeze dreptul de a fi purtătorii "autenticelor valori românești", alții le opun "moldovenismul primitiv". Valorile, al căror purtător trebuie să fie poporul, sînt uzurpate de partidele politice și folosite pentru atingerea scopurilor mercantile și carieriste.

Nu intenționăm să judecăm și, cu atât mai mult, să condamnăm trecutul acestui pământ - fie epoca țaristă, fie perioada României regale, fie din vremurile sovietice. În toate aceste perioade aici au locuit părinții, bunicii și străbunicii noștri. Noi nu putem să afirmăm că ei au trăit incorect și degeaba.

În fiecare din aceste straturi istorice găsim acele valori netrecătoare, care nu-și pierd importanța nici azi pentru noi toți - urmașii oamenilor care au trăit pe acest pământ acum 50, 80 sau 150 de ani. Anume în

perpetuarea organică a tot ce a fost cu adevărat valoros și în trecut noi vedem baza aceluși conservatorism politic care poate să asigure existența stabilă și progresistă a poporului nostru, fără crize și conflicte politice.

Deocamdată mulți consideră că valorile de pînă la 1940, din perioada sovietică, și cele din anii de independență se exclud reciproc. Dacă ceva este bun, altceva este rău, dacă altceva e bun, un alt altceva e rău. Conflictul dintre valori a alimentat tensiunea social-politică, și, ca o manifestare extremă, a generat fărîmițarea teritorială a Moldovei. Soluția este complicată, dar este unică: păstrînd atitudinea respectuoasă față de valorile de care s-au călăuzit toate generațiile anterioare, să încercăm a le îmbina și cu ceea ce este cu adevărat important pentru noi în secolul XXI.

Una dintre cele mai importante valori care au existat pe acest pămînt pînă la 1940 este ortodoxia - religia tradițională a moldovenilor, rușilor, ucrainenilor, bulgarilor și găgăuzilor; precum și tot ce ține de sfera patrimoniului cultural-național al poporului moldovenesc.

În conștiința majorității populației etnonimul "moldoveni" s-a întipărit destul de durabil, și contestarea lui ar fi și absurdă, și dăunătoare. Încercările de a-i trece în mod artificial pe moldoveni într-o altă categorie etnică au eșuat. Din păcate, intelectualitatea noastră națională, mai ales cea de creație și umanitară, n-a înțeles nici pînă în prezent acest lucru. În schimb de asta s-au folosit în mod cinic politicienii din tabăra adepților așa-zisului moldovenism primitiv, care și-au făcut o meserie ideologică din contrapunerea absurdă și speculativă a noțiunilor de "moldovenesc" și "român" în toate domeniile fără excepție, inclusiv în aspectele de ordin cultural și lingvistic.

Nu este pus, nici nu poate fi pus la îndoială faptul că moldovenii și românii au același patrimoniu național-cultural. Avem aceeași limbă, în mare parte - o istorie comună. Limba moldovenească se poate dezvolta doar dacă îi recunoaștem identitatea cu limba română - firește, dacă ne referim la o limbă modernă, nu la una moartă, la o limbă cultă, în permanentă dezvoltare.

Și dacă moldovenii vor să se afirme ca o națiune modernă și civilizată, să ocupe un loc demn în familia popoarelor europene, ei nu trebuie în nici un caz să militeze pentru asta prin negarea comunității lor cultural-lingvistice cu românii. Pentru Europa o asemenea vecinătate și comunitate nu este nicidecum ceva neobișnuit.

Acum, însă, este mai importantă nu constatarea acestui fapt evident, ci altceva: e timpul să anunțăm un moratoriu pentru orice speculații privind denumirea limbii, care doar distrag oamenii de la soluționarea unor probleme cu adevărat vitale. Cu atît mai mult cu cît cea mai zarvă pe tema limbii o stîrnesc acei care vorbesc prost și în limba lor maternă, și în limba rusă.

La fel de lipsit de sens este să tot discutăm despre statutul limbii ruse în Moldova, cu atît mai mult să luptăm contra ei. Moldovenii au cunoscut și vor cunoaște limba rusă, și nu doar de hațîrul politic al cuiva sau pentru a însuși valorile culturii ruse. Pentru noi cunoașterea limbii ruse este încă o șansă, suplimentară, de a corespunde provocărilor complexe ale epocii contemporane, înaintate față de o națiune care se află la hotarul dintre civilizații.

Nici perioada sovietică nu poate fi tratată univoc. Pe de o parte, au existat deportările, colectivizarea forțată, ateismul militant, izolarea de lumea din exterior, monopolul asupra puterii deținut de

nomenclatura mediocră și pînă la urmă degenerată. Pe de altă parte, acest teritoriu a cunoscut în 50 de ani o modernizare industrială și științifică fără precedent, a fost creat, de asemenea, un sistem de garanții sociale deocamdată nedepășit.

Moldova nu dispune de acele uriașe și, practic, gratuite resurse de care dispunea URSS. Pe teritoriul Moldovei, care a fost doar o părțică a unei țări uriașe, un segment din imensul sistem al economiei planificate administrative de comandă, este imposibil de reprodus un stat independent ca un ecou al aceluși sistem. Nostalgia pentru trecut poate fi înțeleasă, dar pe baza nostalgiei nu poate fi edificată o viață nouă. Faptul ca atare a fost deja conștientizat de alte foste republici sovietice. Țările Baltice, Rusia, Kazahstanul, Ucraina au restabilit parametrii economici de pînă la criză și continuă să se dezvolte dinamic, pe baze noi, capitaliste. Moldova, din păcate, rămîne în urmă. E timpul să încheiem bocetele după ziua de ieri. Trebuie să ne ocupăm de problemele curente, să clădim fundamentul zilei de mîine.

Pe parcursul a aproape 15 ani a fost creat institutul proprietății private în economie, au fost rodite mecanismele democratice, în primul rînd, prin desfășurarea sistematică a alegerilor organelor puterii la nivel național și local. Capitalismul a devenit o realitate, modificînd ierarhia valorilor în societate.

Dar dezavantajul principal al statului nostru este că se pomenește condus tot mai rău și mai rău. Cumătrismul, interesele înguste de partid, incompetența, corupția au ruinat încrederea poporului în elita politică, și, în consecință, în rostul ca atare al existenței acestui stat.

Concomitent, s-a devalorizat și noțiunea de muncă cinstită ca bază de creare a oricăror bunuri, în primul rînd, al celor materiale. Munca a încetat să mai fie o valoare. Situația este complicată și de lupta politică neîntreruptă, axată în mare parte pe populism și iresponsabilitate.

Nu ne vom asemăna cu acei care califică neargumentat ultimii 15 ani din viața noastră ca pe un eșec istoric. Este necesară o evaluare clară și imparțială a tot ce s-a făcut în acești ani. Trebuie să tragem învățăminte din greșelile noastre, păstrînd și înmulțind tot ce este prețios.

Actualmente, peste jumătate din populația țării consideră că Moldova parcurge o cale greșită. Sute de mii de cetățeni au plecat temporar sau pe totdeauna în țări străine în căutarea unui trai mai bun.

În același timp, majoritatea populației se mîndrește că sînt cetățenii acestei țări, iar asta înseamnă că Moldova își păstrează totuși speranța la un viitor mai bun.

Sărăcia, șomajul, corupția, un stat slab, dar și o totală atotputernicie a birocrăției, economia și democrația subdezvoltate - toate acestea ne îngrijorează serios. Dar în pofida acestor greutăți și amenințări, majoritatea oamenilor cred în această țară. Vor să trăiască în ea.

Partidul Popular Republican propune un program pozitiv, orientat spre soluționarea problemelor Moldovei, spre conștientizarea unui sens nou al existenței ca atare a statului nostru.

Fidel spiritului tradițiilor creștin-ortodoxe, PPR se orientează către dezvoltarea multilaterală a democrației în societatea moldovenească, se pronunță pentru realizarea deplină a principiilor constituționale cu privire la înfăptuirea de către popor a suveranității naționale prin forma republicană de guvernare.

Concepîndu-și activitatea în baza doctrinei conservatoare, PPR se declară deschis pentru conlucrarea cu reprezentanții celor mai diferite pături și grupuri sociale.

Partidul pledează pentru un consens al tuturor celor care împărtășesc scopurile comune, întruchipate în următoarele valori: Credință, Suveranitate, Muncă și Capital, Familie și Țară.

II. Valori

CREDINȚA dă sens vieții omului. Fără de credință în Dumnezeu omul nu se poate percepe nici ca membru cu adevărat liber al societății, nici ca cetățean cu drepturi depline și loial, nici ca patriot adevărat al țării sale. De-a lungul secolelor, creștinismul ortodox tradițional pentru Moldova a fost pentru poporul nostru acel sprijin moral și spiritual prin care s-a păstrat și a rezistat la orice cataclisme ce s-au abătut asupra acestui pământ.

Moldova de secole era o țară a țăranilor. Din generație în generați strămoșii noștri, țăranii, nu doar arau și semănau pe acest pământ, dar își educau copiii cu credința în Dumnezeu, îi învățau să-și iubească aproapele, să fie devotați Patriei. Au fost războaie, deportări, am trecut printr-o epocă când ateismul devenise o politică oficială de stat. Dar chiar și în perioada ateismului militant, când Biserica, slujitorii ei și credincioșii au fost supuși prigonirilor din partea mașinii represive sovieto-comuniste, mulți dintre concetățenii noștri, în majoritate locuitori de la țară, au continuat să creadă în Dumnezeu.

În perioada independenței, Biserica Ortodoxă a început treptat să joace un rol tot mai important în viața societății, pe an ce trece își redobîndește autoritatea. Recunoscînd, respectînd și susținînd această autoritate, vom pleda, în același timp, pentru realizarea consecventă a principiului separării bisericii de stat, inclusiv prin interzicerea prin lege a antrenării Bisericii, ierarhilor, reprezentanților clerului în scopuri politice, electorale și de propagandă. Considerăm că această antrenare aduce prejudicii Bisericii, poate tulbura sufletele credincioșilor, adică poate păgubi credința ca atare.

Cît privește politicienii care nu se jenează să-și demonstreze atașamentul față de Biserică, de la ei se cere cîtuși de puțin – să înceteze să mintă, întotdeauna să le spună oamenilor doar adevărul, oricît de amar ar fi acesta. Pentru fiecare politician moldovean anume conformarea adevărului – și nu tot soiul de acțiuni zgomotoase și fastuoase de aducere a “focului sfînt”, de sponsorizare a “reconstrucției mănăstirilor” efectuată din cont străin sau de vizite a locurilor sfinte în prezența camerelor de luat vederi – trebuie să devină un criteriu de devotement adevărat, și nu doar demonstrativ, față de credința multiseculară a strămoșilor noștri.

SUVERANITATEA constituie o valoare pe care poporul nostru a obținut-o odată cu destrămarea URSS. Lipsa la moldoveni a experienței de autogovernare a determinat apariția și consolidarea unei elite politice, în majoritate incompetentă și iresponsabilă, care s-a format în primii ani de independență. Pe de o parte, aceștea erau reprezentanții fostei nomenclaturi de partid și comsomol, iar pe de altă parte, - persoane întîmplătoare, fără calitățile necesare unor politicieni profesioniști, persoane care au nimerit în politică fie din rîndul conducătorilor de întreprinderi sau gospodării agricole, fie din cel al intelectualității de creație. Comportamentul imoral al majorității liderilor acestei elite, incapacitatea lor de a governa eficient au discreditat la o bună parte din populație noțiunea de suveranitate, însuflînd oamenilor neîncrederea în posibilitățile statului moldovenesc independent.

Lipsa la politicieni a unei viziuni clare și realiste de dezvoltare a Republicii Moldova a generat permanent dorința de a jertfi cu suveranitatea națională – fie în favoarea unei virtuale “uniuni” în spațiul ex-sovietic, fie, în ultimul timp, în favoarea, chipurile, “aderării la Uniunea Europeană”. Din păcate, perspectiva europeană, așa cum o interpretează majoritatea politicienilor autohtoni, este doar o himeră ideologică, nu mai mult, care doar sustrage atenția de la multiplele probleme vitale cu care se confruntă populația. PPR pune problema exact invers: nu țara noastră trebuie “dusă în Europa”, ci Europa trebuie adusă în Republica Moldova. Această înseamnă că, pe plan practic, trebuie de inițiat o întregă gamă de transformări multilaterale în toate domeniile vieții sociale - transformări care vor necesita mari eforturi și timp îndelungat. Este nevoie nu de un deceniu și nici de o singură generație de cetățeni pentru a aduce standardele politice și economice din Republica Moldova la nivelul celor europene.

Constatarea faptului că figuranții, care domină în prezent scena politică, nu sînt în stare să valorifice suveranitatea națională la modul cuvenit încă nu înseamnă că trebuie de renunțat la această valoare. Incontestabil, ea trebuie păstrată pentru generațiile viitoare, care vor ști să beneficieze din plin din rodul suveranității. Pentru a apropia acel timp, astăzi trebuie asigurată reînnoirea elitei politice, create condițiile necesare pentru atragerea în politică a oamenilor noi. Se impune o schimbare calitativă a generației de politicieni la cîrma țării.

Noțiunea de MUNCĂ s-a devalorizat în mare măsură din cauza convingerii foarte răspîndite precum că "cine nu lucrează - mănîncă", că azi în Moldova prin muncă cinstită este imposibil să atingi un nivel decent de viață. Ne confruntăm cu o situație paradoxală: pe de o parte, sute de mii de oameni șomează sau pleacă la muncă peste hotare, iar pe de altă parte - resimțim o lipsă acută de muncitori calificați, de funcționari competenți și de reprezentanți ai profesiilor umanitare.

Statul este obligat să schimbe această situație, creînd condiții pentru creșterea stabilă a nivelului economic, pentru atragerea investițiilor, pentru o politică fiscală clară și judicioasă, pentru crearea unui sistem de pregătire și reciclare a cadrelor, pentru limitarea corupției și a samavolniciei funcționarilor, pentru încetarea irosirii mijloacele publice la întreținerea unui aparat birocratic de dimensiuni exagerate.

Problema principală, însă, constă în reabilitarea muncii ca valoare socială primordială. Tranziția de la socialism (în versiune sovietică) la capitalism a fost interpretată în Moldova ca un îndemn la îmbogățirea cu orice preț. Situația a fost agravată de tendința de a scădea salariile achitate oficial, ca rezultat leafa a ajuns să fie insuficientă chiar și pentru achitarea serviciilor comunale. Atîta timp cît remunerarea declarată a muncii nu-i va garanta angajatului nu numai asigurarea necesităților curente, ci și posibilitatea unor acumulări fie și minime pentru ziua de mîine - ca supliment al micilor garanții ale sistemului oficial de asigurare socială - munca în Moldova va fi cotate la un nivel scăzut, în cel mai bun caz ca o verigă intermediară în calea spre angajarea peste hotare.

Considerăm că ameliorarea remunerării muncii trebuie începută în sfera bugetară și în primul rînd în învățămînt, medicină, alte domenii de orientare socială. Sursa majorării salariilor acestor categorii de bugetari trebuie să fie redistribuirea mijloacelor bugetare din contul reducerii radicale, de cel puțin două ori, a aparatului birocratic în organele centrale și locale ale puterii.

Moldova este un stat mic după dimensiuni și de aceea cheltuielile pentru administrarea acestuia trebuie să se deosebească în mod principial de cele practicate pe timpul URSS, cînd un aparat administrativ-birocratic gigantic înghițea irațional resursele care păreau inepuizabile.

Creșterea remunerării muncii bugetarilor va genera în consecință și creșterea respectului pentru muncă, mai ales pentru munca cea calificată, care necesită cheltuieli prealabile pentru studii și pentru ameliorarea pregătirii profesionale. La rândul lui acest respect va readuce munca - iar împreună cu el și studiile, precum și specializarea și calificarea profesională - în categoria valorilor societății moldovenești.

CAPITALUL se infiltrează treptat - deși nu toți sînt conștienți de asta - în ierarhia valorilor sociale. Din păcate, pentru prea mulți cetățeni ai Moldovei capitalul continuă să fie atractiv doar prin calitățile sale secundare, cele ce țin de consum.

Restabilind institutul proprietății private - de altfel, mai degrabă sub influența modei politice decît supunîndu-se unei necesități conștientizate - statul moldovenesc nu s-a ostenit să creeze condițiile minime pentru funcționarea liberă a pieței capitalurilor. Nou-născuta clasă a antreprenorilor care și-a asumat povara de bază a formării părții de venituri a bugetului de stat, a fost pusă de la bun început într-o situație inegală față de birocrăția moldovenească, care și-a însușit monopolul de a dispune de partea lui de cheltuieli.

Capitalul s-a pomenit în situația de ostatic al funcționarilor. Pe de o parte, interesul general solicită o dezvoltare continuă, dictînd extinderea activității de producție, asigurarea cu noi locuri de muncă, perfecționarea managementului etc. Pe de altă parte, presingul birocrăției, care se manifestă nu numai (și nu atît) printr-o politică fiscală turbulente, ci mai ales prin cultivarea unei atmosfere de dependență a businessului de voința funcționarilor, au deformat activismul capitalist.

Chiar fără a ne referi amănunțit la niște aspecte socialmente dezagreabile ca lipsa de discernămînt a noii burghezii moldovenești sau orientarea ei spre concreșterea cu structurile birocratice de stat (conform principiului corupționist "să-și cumpere o bucațică de stat"), vom remarca în această ordine de idei evidenta deviere în orientarea fluxurilor investiționale de capital național, în primul rînd ale celui mic și mijlociu, spre serviciile de natură consumist-distractivă, spre comercializarea mărfurilor de larg consum de import, deseori de calitate dubioasă, spre neînfrînata procurare a obiectelor de lux, fapt care ca atare pune la îndoială seriozitatea intențiilor multor capitaliști autohtoni.

Nu punem la îndoială postulatul conform căruia capitalul se orientează încolo unde e mai profitabil, dar vom menționa doar că statul, prin politica sa, are menirea să marcheze conturul importanței sociale a acestui profit. În acest sens politica statului moldovenesc a lăsat de dorit pe toată perioada de independență.

Fără a viza acum situația care s-a creat în anumite domenii ale economiei naționale, vom remarca ceea ce ne pare esențial: pînă în prezent, capitalul moldovenesc nu s-a simțit un partener egal al statului. Asta e valabil pentru toate formele existenței lui, fără excepții, chiar și pentru cea relativ prosperă - sfera capitalului bancar.

Statul este obligat să-i explice clar capitalului - iar asta se poate face doar pe calea unei politici inteligibile și convingătoare - că așteaptă de la el nu numai creșterea vărsămintelor în buget, ci și crearea noilor locuri de muncă, și sporirea exportului de producție moldovenească, și extinderea nomenclatorului producției autohtone, și crearea noilor branduri naționale. Și că, la rîndul său, prin politica promovată, îi garantează condiții de reproducere extinsă și dinamică. Numai prin atingerea unui

asemenea nivel al relațiilor reciproce, capitalul moldovenesc își va putea ocupa un loc cu adevărat demn în ierarhia valorilor sociale importante, fără de care prosperarea societății umane este de neconceput.

FAMILIA a fost și va rămâne pentru Moldova celula principală a societății umane, cu toate că anume familia a avut de suportat cele mai necruțătoare lovituri ale vremurilor noastre tulburi. Fenomenul migrației forței de muncă a făcut ca multe familii să fie răzlețite sau chiar distruse. Loviturile cele mai dure asupra acestui institut social se resimt mai ales în localitățile sătești.

Dispare continuitatea dintre generații. Bătrânii se trec în lumea celor dreپți, se nasc tot mai puțini copii, generația de mijloc, cea mai activă economic, emigrează. Degradează învățămîntul și ocrotirea sănătății. Crește criminalitatea.

Pentru a schimba radical situația este necesar un complex de acțiuni întreprinse de către stat, atît de ordin economic - crearea de noi locuri de muncă, asigurarea cu salarii decente, prevenirea creșterii prețurilor, cît și de ordin social - educația și instruirea, ocrotirea sănătății, combaterea criminalității.

Dar și mai necesară este fundamentarea unei judicioase politici de stat de protecție a familiei. Baza ei trebuie să devină atît susținerea familiilor tinere, în special din contul înlesnirilor fiscale selective și al programelor de subvenționare de lungă durată pentru membrii ei, precum și acțiunile eficiente pentru ocrotirea socială a mamei și copilului.

Viața omului începe în familie. Familia îl inițiază în credință și muncă, îi cultivă patriotismul și dragostea de țară. În renașterea cultului familiei, tradițional pentru moldoveni, noi vedem impulsivitatea dezvoltării țării noastre. La creștinii ortodocși familia înseamnă biserica mică. Familia unită este baza unei țări puternice, și această valoare își va păstra de-a pururi pentru noi caracterul ei netrecător.

ȚARA trebuie să înceapă de la grija pentru strada pe care locuiești și să se termine cu mîndria pe care o simțim cînd este intonat imnul și arborat drapelul statului al cărui cetățean ești.

"Verticalei fărădelegilor", care e cultivată în ultimii ani, trebuie să i se pună capăt. Oamenii pot decide, la fața locului, de ce au nevoie și cum să obțină cele necesare. Autoadministrarea locală, în persoana consiliului orașenesc sau de comună și a primăriei, are menirea să asigure niște lucruri simple, dar extrem de necesare tuturor, și care determină în ultimă instanță calitatea vieții: drumuri bune, gaz, lumină și apă în fiecare casă, securitatea, curățenia și ordinea în stradă. Dar pentru asta puterilor locale trebuie să le fie transmise toate împuternicirile juridice și financiare necesare.

Cum trebuie, în opinia PPR, să fie parlamentul, guvernul și președintele țării - adică, puterea centrală, care pentru majoritatea populației se identifică cu actuala Republică Moldova?

Noi considerăm că parlamentului trebuie să-i fie restituit statutul de putere reprezentativă reală. Actualii deputați de pe listă nu reprezintă poporul, după cum o cere Constituția, ci pe liderii partidelor care alcătuiesc listele candidaților. Noi pledăm pentru modificarea legislației cu privire la alegerea parlamentului, astfel ca alegătorii să poată vota candidați concreți și nu liste anonime, precum și pentru reducerea numărului de parlamentari, mai ales ținîndu-se cont de dimensiunea reală a electoratului din Moldova în comparație cu statele vecine. Sîntem convinși că doar niște deputați concreți aleși de alegători concreți în circumscripții concrete au dreptul de a reprezenta poporul.

Noi pledăm pentru un președinte ales direct de popor, pentru revenirea la procedura de alegere a șefului statului de pînă la reforma constituțională din 2000. Numai astfel se va pune capăt intrigilor politice și practicii rușinoase de trădare a voinței alegătorilor, de care s-a dat dovadă inclusiv după ultimile alegeri parlamentare.

Noi pledăm pentru un guvern responsabil în fața parlamentului și constituit dintr-un număr de miniștri mult mai redus (circa 6 în loc de actualii 17), care să răspundă de niște sfere de activitate limitate de interesele strategice ale statului moldovenesc. Menirea statului este de a-i învăța, a-i lecui și a-i ocroti pe oameni. În schimbul impozitelor plătite statului de către cetățeni și agenții economici, guvernul trebuie să le garanteze prestarea unor servicii calitative: să asigure securitatea și ordinea, coșul minim de consum, condiții pentru învățămînt și ocrotirea sănătății, protejarea mediului ambiant.

Puterea judecătorească este garanția asigurării oamenilor cu lege și ordine. Noi considerăm că actualmente judecătoriile din Moldova nu asigură unul dintre principiile fundamentale ale societății democratice - principiul egalității tuturor în fața Legii. Tentativele de autonomizare a puterii judecătorești, întreprinse după adoptarea Constituției statului independent, nu s-au îndreptățit. Comunitatea magistraților n-a reușit să facă ordine în propria ei casă. Degradarea autorității puterii judecătorești, subminarea cinică a independenței ei, care se fac observate azi, necesită o revizuire și corectare a concepției ca atare a sistemului judiciar - astfel ca în ultimă instanță fiecare cetățean să-și poată găsi în judecată apărarea drepturilor sale legitime.

III. Scopuri și sarcini politice principale

1. Deși Constituția proclamă că puterea aparține poporului, în realitate ea a fost acaparată de o clasă care s-a format și s-a consolidat în decursul perioadei de independență – clasa birocrăției naționale. Anume reprezentanții acestei clase realmente conduc cu țara: elaborează proiecte de acte normative, stabilesc parametrii politicilor bugetară și fiscal-tarifară, decid asupra priorităților în cheltuirea banilor publici, formează climatul investițional etc. Parlamentul moldovenesc, ne fiind în realitate un organ reprezentativ, s-a transformat într-un fel de anexă a puterii executive, care automat legiferează aproape tot ce vine de la guvern sau președinție. Nici președinția care, începînd cu 2001 în pofida prevederilor constituționale și-a atribuit abuziv rolul de unic pol al deciziilor politice, nu este în stare să influențeze efectiv comportamentul clasei birocratice, cu atît mai puțin – s-o țină sub control. Modelul „democrației administrate”, existent în prezent în Republica Moldova, este preferat de această clasă anume din cauza că în cadrul lui ea poate cel mai lesne să-și apere interesele. Deocamdată de la independență a avut de cîștigat numai ea.

Ținînd cont de situația creată, PPR consideră drept principalul său scop politic înlăturarea de la putere a clasei birocrăției naționale prin desființarea modelului „democrației administrate” și crearea unui mecanism de stat, care va fi subordonat intereselor poporului.

2. Majoritatea problemelor cu care se confruntă azi economia națională sînt legate, direct sau indirect, de soarta capitalului autohton. Miza exclusivă a guvernării actuale, precum și a celor precedente, pe investițiile străine este greșită din punct de vedere strategic și, ca urmare, absolut ineficientă din punct de vedere practic. Doar după crearea unor condiții optimale pentru dezvoltarea capitalului autohton statul moldovenesc se va putea aștepta la un aflux de capital din străinătate.

Pentru a crea capitalului autohton condiții optimale de dezvoltare PPR consideră necesar de a reorienta politica de stat în direcțiile:

- consolidării dreptului la proprietatea privată, edificării unor bariere reale în calea oricăror forme de redistribuire necivilizată a proprietății, inclusiv prin intermediul structurilor de forță, cum se procedează în prezent;
- determinării, inclusiv la nivel legislativ, a domeniilor prioritare ale economiei naționale și promovării unei politici de stat care ar stimula în mod expres investițiile în aceste domenii;
- reorientării sistemului financiar-bancar în vederea apariției așa-numitelor bani lungi – a creditelor investiționale pe termen mediu și de lungă durată;
- folosirii experienței pozitive a oamenilor de afaceri autohtoni în promovarea politicilor economico-sociale.

Ultima direcție presupune, între altele, reorientarea politicii statului moldovenesc de la „omul care consumă” la „omul care produce”. Evident, se are în vedere, în egală măsură, atât producția materială, cât și cea cu caracter intelectual.

3. Moldova de secole era o țară a țăranilor. În diferite vremuri, soarta când le mai zâmbea, când era cruntă cu dânșii. Au fost războaie, ocupații străine, deportări, a venit epoca industrializării, însoțită de procesul urbanizării. Ultimul continuă în mod stihiiic și azi, concomitent cu un exod masiv al populației în străinătate. În primul rând, este vorba despre locuitorii din mediul rural, pentru prima dată în istorie satele noastre pomenindu-se în fața pericolului depopulării. O Moldovă cu sate pustii ar însemna un eșec total al ideii statului independent, deoarece pentru moldoveni ca neam (dar și pentru găgăuzi, și pentru trăitorii satelor bulgărești sau ucrainene) anume satul a fost, de veci, mediul constitutiv.

Pentru a stopa sau, cel puțin, a diminua această tendință nefastă este nevoie nu de programe populiste, fără sorți de izbândă, de “renaștere a satului moldovenesc”, ci de o politică de stat clară, de perspectivă, privind dezvoltarea economică a teritoriului rural, politică care ar prevedea inclusiv stimularea fiscală a investițiilor de capital și amplasării capacităților de producere în afara centrelor economice deja existente. Astfel, planificarea dezvoltării teritoriilor trebuie să devină o prioritate a statului moldovenesc.

Și evident, ceea ce poate fi și trebuie făcut de urgență, e o politică specială de sprijin a agriculturii. Parametrii principali ai acestei politici sînt bine cunoscuți, candidații partidului referindu-se pe larg la acest subiect inclusiv în ultima campanie electorală. Este vorba despre:

- crearea și funcționarea unei Bănci Țărănești de Stat, scopul căreia să fie creditarea gospodăriilor țărănești cu împrumuturi la o rată minimală, chiar simbolică a dobânzii, care, spre deosebire de băncile comerciale, ar avea o menire social-economică;
- elaborarea și legiferarea unui mecanism al comenzii de stat pentru producția agricolă, datorită căruia agricultorii să-și poată în fiecare an planifica activitatea;
- o politică de subvenționare reală a producătorului agricol, după principiile aplicate în țările Uniunii Europene;
- modificarea sistemului fiscal în vederea scutirii de impozite a țăranilor care vor pierde din recoltă în condiții climaterice nefavorabile (grindină, secetă, inundație etc.).

4. Descentralizarea puterii va rămîne o prioritate constantă a PPR. Fără o descentralizare reală democrația în Republica Moldova va avea și în continuare, ca și pînă acum, un caracter nominal, pur declarativ.

Planificarea dezvoltării teritoriilor trebuie să urmărească, în perspectivă, formarea și consolidarea cîtorva regiuni (zone) economico-teritoriale - de nord, de centru, de sud, municipiile Chișinău și Bălți, UTA Găgăuzia (Gagauz-Yeri), Taraclia, Transnistria – fiecare dintre ele dispunînd de propriul potențial

economic și cultural. Evident, ele nu vor fi egale sub aspectul statutului administrativ-teritorial, ceea ce însă nu va constitui un impediment în dezvoltarea fiecărei regiuni.

Important este ca în politica de descentralizare și dezvoltare a teritoriilor să nu se repete greșele comise anterior, când se recurgea la reforma administrativ-teritorială (de la raion la județ, apoi invers) fără a lua în seamă părerile oamenilor și fără a ține cont de posibilitățile financiare ale unităților administrative-teritoriale nou create.

De asemenea, este important ca, odată cu transmiterea împuternicirilor de la centru către teritorii, împreună cu ele să nu se transmită tendința de birocratizare ca element dominant al puterii. Un rol decisiv în neadmiterea transmiterii acestui “virus” trebuie să-l capete instituțiile societății civile - coparticipant activ al exercitării funcțiilor de autoadministrare în orice societate democratică evaluată.

5. Considerînd dialogul drept unica cale de soluționare a conflictului transnistrian, PPR constată că actualii lideri – atît cei de la Tiraspol, cît și de la Chișinău – nu sînt în stare să poarte un dialog eficient. Menținîndu-se, începînd cu 1992, ba într-o stare latentă, ba din cînd în cînd tensionîndu-se, acest conflict constituie o adevărată piatră de încercare pentru statul Republica Moldova. Necesitatea soluționării lui definitive, dincolo de cerințele de ordin intern (economice, politice, juridice, sociale, umanitare), este impusă și de extinderea Uniunii Europene, care ne va avea de vecini deja din anul 2007 și care nu este dispusă să tolereze la hotarele ei un focar de posibilă instabilitate.

Din păcate, pe ambele maluri ale Nistrului continuă să domine spiritele de intoleranță, de nedorință de a căuta compromisuri. Este evident că fără o schimbare a atitudinilor, care poate interveni numai după plecarea de pe avanscenă a politicianilor orientați doar spre confruntare sau discuții sterile în jurul noțiunilor de federalism, unitarism etc., soluționarea conflictului transnistrean nu se va produce.

Deocamdată este important că orice “planuri” care se referă la necesitatea democratizării, decriminalizării sau demilitarizării Transnistriei să fie, în prealabil, aplicate consecvent pe întreg teritoriul din dreapta Nistrului. În caz contrar, orice referințe negative la Transnistria, în condițiile în care în restul Republicii Moldova domină tendința de evoluție spre un stat birocratico-polițienesc, sună pur și simplu ridicol. Trebuie să facem viața pe malul drept atractivă pentru populația de aici – atunci și locuitorii din stînga Nistrului vor dori să trăiască într-o Moldovă unificată.

6. Politica externă a Republicii Moldova a fost pe parcursul celor 15 ani de independență ostatică a ambițiilor forțelor politice aflate la guvernare. Ba populația era chemată “să se țină de ne neamuri”, ba i se dădea de înțeles că Moldovei i-ar sta mai bine în CSI. Ba se declara drept prioritate “uniunea Rusia-Belarusi” și s-a încheiat tratatul de parteneriat strategic cu Federația Rusă, ba, în ultimul timp, ni se spune că “mergem în Europa” și că nu ne mai păsa de fostul “partener strategic”.

De fapt, în toată perioada existenței ca stat independent, Moldova nu a avut o politică externă care ar exprima cu adevărat interesele celor ce trăiesc și muncesc pe acest pămînt, iar în ultimul timp - și în afara hotarelor ei. Dilema “sau cu Estul, sau cu Vestul” s-a dovedit a fi total contraproductivă. Devine clar că pentru Republica Moldova este în egală măsură important să mențină relații normale, de colaborare, atît cu statele din spațiul ex-sovietic, cît și cu țările din Occident. Politica externă a statului trebuie să depășească, odată și odată, faza declarațiilor și să pășească pe cea a pragmatismului. Acest lucru se referă, în egală măsură, și la atitudinea față de CSI, și la relațiile cu UE.

PPR consideră că Republica Moldova trebuie să-și mențină și pe viitor statutul de țară neutră, abținându-se de la participarea la uniuni (blocuri) politice sau militare.

În situația când o parte considerabilă a concetățenilor noștri se află la muncă peste hotare, deseori în condiții dificile, una dintre prioritățile politicii externe trebuie să devină grija pentru acești oameni. Orice cetățean al Republicii Moldova, aflat peste hotare, trebuie să știe că poate, în caz de nevoie, apela la colaboratorii misiunilor noastre diplomatice după ajutor și că acest ajutor va fi acordat.

IV. Norme de etică politică

Respectînd principiul de partid deschis pentru aderarea tuturor cetățenilor Republicii Moldova – indiferent de vîrstă, sex, origine etnică, loc de trai sau preocupări profesionale, PPR își fundamentează activitatea pe următoarele principii de bază:

Intenționăm să devenim un partid care să nu-și mintă alegătorii în voința lor exprimată prin vot direct, precum s-a întîmplat cu unele partide oportuniste din actualul legislativ, care au dăruit comuniștilor votul anticomunist al alegătorilor.

Intenționăm să le readucem oamenilor încrederea în politică și politicienii care vor fi în stare să reabiliteze adevărul ca valoare supremă în activitatea din acest domeniu.

Intenționăm să devenim un partid care să trezească activismul civic al populației, care să-i ajute pe cetățeni să depășească starea de apatie socială, cînd omul e alimentat doar cu promisiuni goale de către organele de stat, o plagă malefică a regimului sovietic.

Intenționăm să devenim un partid care să poată demonstra oamenilor că scopul politicii este de a soluționa problemele cu care se confruntă societatea, dar nu o grupare menită să satisfacă interesele liderului și ale persoanelor din anturajul acestuia.

Intenționăm să devenim un partid căruia îi sînt străine ambițiile elitariste, un partid în care efortul intelectual să nu degenereze în dezbateri sterile, ci să-și găsească întruchipare în proiecte politice reale și programe de activitate concrete ce vor viza toate sferile de activitate socială.

Intenționăm să devenim un partid în care vor colabora fructuos politicieni din diferite generații, un partid în care experiența politicianilor cu stagiul să se îmbine organic cu energia și elanul tinerilor ce vor dori să se manifeste în domeniul politic.

Intenționăm să devenim un partid în care să domine nu “cultul conducătorului”, ci spiritul de echipă, un partid în care ar conlucra eficient toți membrii acestuia, indiferent de funcția deținută în stat sau în formațiune.

Intenționăm să devenim un partid în care toți membrii lui vor fi uniți în ideea păstrării și valorificării a tot ce e netrecător și de preț pentru poporul nostru, în ideea perpetuării a tot ce constituie esența și rostul existenței lui ca entitate independentă.